

Persbericht

PB99-226
31 augustus 1999
9.30 uur

Volkstellingen digitaal beschikbaar

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Nederlands Instituut voor Wetenschappelijke Informatiediensten (NIWI) werken sinds 1997 samen aan het project 'Digitalisering Nederlandse Volkstellingen 1795-1971'. In 1795 werd de eerste landelijke volkstelling in ons land gehouden en in 1971 de laatste. De volkstellingen bevatten een schat aan historische, sociaal-economische, demografische en culturele gegevens. Alle publicaties van deze tellingen zijn als digitale afbeeldingen (images) op cd-rom raadpleegbaar. Het eeuwfeest van het CBS vormt tevens een uitstekende gelegenheid voor een heruitgave van de eerste CBS-telling van 1899, maar nu als een database waarin alle cijfermatige gegevens zijn opgeslagen. Vanaf nu zijn deze gegevens op cd-rom en gedeeltelijk op Internet beschikbaar.

Het belang van (digitale) volkstellingen

Van de Nederlandse Volkstellingen 1795-1971 is slechts een beperkt aantal exemplaren in Nederland aanwezig. Afgezien van de bibliotheek van het CBS zelf, beschikken de meeste universiteitsbibliotheken over een min of meer complete collectie. Veel van de gepubliceerde Volkstellingboeken verkeren in slechte staat. Nu de volkstellingen digitaal beschikbaar zijn, kunnen de originele boeken in de kast blijven staan en hoeven ze niet verder te lijden van het gebruik. In totaal zijn in de laatste twee eeuwen een kleine 200 banden met 42.500 bladzijden aan tabellen (en toelichtingen daarop) gepubliceerd. Van de tellingen van 1960 en 1971 zijn digitale bestanden bewaard gebleven. De volkstelling van 1899 bestaat uit ongeveer zeven miljoen gegevens.

CBS-Persdienst

Postbus 4000
2270 JM Voorburg
tel. (070) 337 58 16
fax (070) 337 59 71
E-mail:
persdienst@cbs.nl

Toegang tot de gegevens

De database van de Volkstelling 1899 is ontsloten met StatLine, via welk systeem ook andere CBS-statistieken toegankelijk zijn. StatLine maakt het mogelijk dat de gebruiker zelf zijn tabellen samenstelt. Door de gebruiker gemaakte dataselecties kunnen eenvoudig worden opgeslagen om verder te worden bewerkt in een spreadsheet of statistisch pakket.

Het CBS
is een dienst van
het Ministerie van
Economische Zaken

De gegevens voor 1899 kunnen ook in grafische en cartografische vorm (op gemeenteniveau) worden weergegeven. Voor het opzoeken en raadplegen van de images van de tellingen van 1795-1971 is een apart zoekstelsel gemaakt. Er kan gezocht worden op het jaar van de telling, het soort of deel van de telling en op onderwerp. Het is ook mogelijk om door de images te bladeren.

Gebruiksmogelijkheden

De digitale volkstellingen bieden een beeld van de ontwikkeling van ons land in de afgelopen twee eeuwen. Totale bevolking en bevolkingsgroei, arbeidsdeelneming en vrouwenarbeid, woonsituatie en woningbezetting, nationaliteiten, kerkelijke gezindten en buitenkerkelijkheid, leeftijdsopbouw en vergrijzing, gemeentegrootte en verstedelijking zijn voorbeelden van de talloze onderwerpen waarover de digitale volkstellingen informatie bieden. Enkele voorbeelden:

De arbeidsdeelneming door vrouwen in Nederland is traditioneel laag. Hoewel het percentage werkende vrouwen nu rond de 45% bedraagt, was dat ten tijde van de laatste volkstelling in 1971 nog slechts 25%. Opmerkelijk is, dat dit percentage tussen 1899 en 1971 nauwelijks is gestegen. Een eeuw geleden had Nederland de laagste deelneming van vrouwen aan beroepsarbeid in Europa, en nu is dat nog steeds zo; alleen Ierland kent een nog lagere participatiegraad. In 1899 werkte van de gehuwde vrouwen slechts 5%. Volgens de Inleiding op de Volkstelling van 1899 bleven ongehuwde dochters waar mogelijk 'in den huiselijken kring' en 'slechts 10% der ongehuwde vrouwelijke personen niet tot arbeidersgezinnen behorende, kan gerekend worden een beroep uit te oefenen'.

De gemiddelde gezinsomvang is de laatste eeuw drastisch gedaald. In 1899 telde het gemiddelde huishouden 4,5 personen, in 1960 ca. 3,5 personen en sinds de tweede helft van de jaren '80 minder dan 2,5 personen. Het percentage eenpersoonshuishoudens steeg van 8% een eeuw geleden tot ongeveer een derde van alle huishoudens nu. De hoeveelheid woonruimte per persoon nam de afgelopen eeuw aanzienlijk toe. In 1899 woonden er gemiddeld bijna vijf mensen in een woning, in 1971 3,5 en nu minder dan 3. Bovendien waren er vroeger veel meer kleine woningen. Landelijk gezien had een kwart van de woningen slechts één kamer. In de drie noordelijke provincies bestond zelfs meer dan de helft van de huizen uit éénkamerwoningen.

Noot voor de redactie

De Nederlandse Volkstellingen 1795-1971 zijn digitaal beschikbaar op cd-rom en voor een deel op het Internet.

De cd-rom uitgave omvat twee sets cd-rom's:

Set 1: Data en publicatie volkstelling 1899. Twee cd-rom's. ISBN 90.6861.176.3, *f* 129,00. Deze uitgave bevat de volledige tekst van de Inleiding op de Volkstelling van 1899, alle gepubliceerde tabellen als StatLine-databases en digitale afbeeldingen van alle ca. 10.000 pagina's van de oorspronkelijke gedrukte uitgave. Met het bijgeleverde Statline-programma kan de gebruiker tabellen samenstellen voor een zelf gekozen selectie van gegevens.

Set 2: Publicaties volkstellingen 1795-1971. Vijf cd-rom's, ISBN 90.6861.177.1, *f* 249,00. Deze uitgave bevat digitale afbeeldingen van de ca. 42.500 pagina's van alle gedrukte publicaties van de Volkstellingen tussen 1795 en 1971.

De cd-rom's zijn te koop bij de boekhandel of rechtstreeks te bestellen bij:

Uitgeverij Stichting beheer IISG

Cruquiusweg 31 - 1019 AT Amsterdam

Tel. (020) 668 58 66 - fax (020) 665 64 11

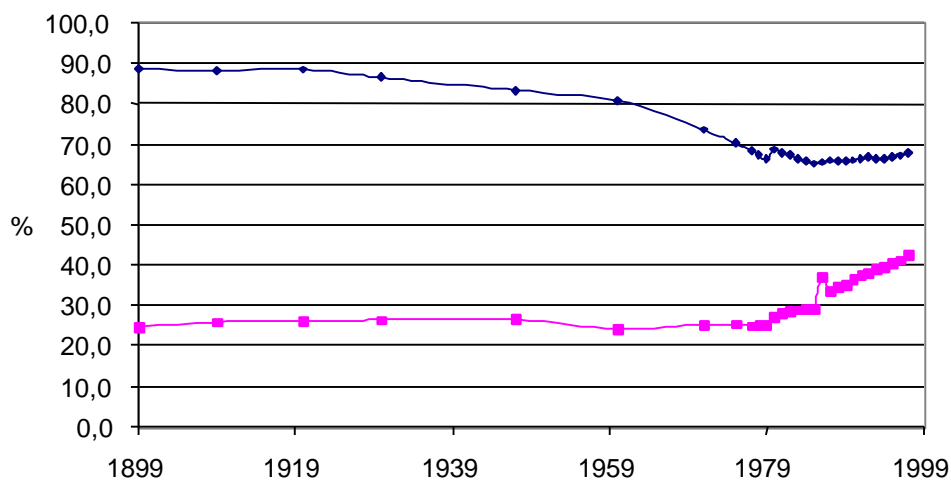
De homepage van de Internetpublicatie is www.volkstelling.nl. Hier bevindt zich de volledige tekst van de Inleiding tot de Volkstelling van 1899 met bijbehorende tabellen en grafieken. Alleen de Webversie van deze Inleiding is volledig doorzoekbaar. De StatLine-publicatie van de tabellen van de Volkstelling 1899 is tevens bereikbaar via de homepage van het CBS www.cbs.nl.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de persdienst van het CBS in Voorburg, tel (070) 337 58 16 of met het NIWI, tel. (020) 462 86 07.

Bijlage:

Beroepsdeelneming naar geslacht, 1899-1999

(beroepsbevolking als percentage van de mannen en vrouwen van 14 jaar en ouder)

Bron: CBS Volkstellingen 1899-1971; na 1971:
steekproefonderzoeken CBS

Jaar	Mannen	Vrouwen
1899	88,5	24,6
1909	88,2	25,9
1920	88,4	26,1
1930	86,5	26,4
1947	83,3	26,5
1960	80,7	24,0
1971	73,6	25,3
1975	70,1	25,4
1977	68,5	24,9
1978	67,2	25,0
1979	66,2	25,1
1980	68,6	27,1
1981	67,9	28,3
1982	67,2	28,6
1983	66,5	28,9
1984	65,8	29,0
1985	65,1	29,1
1986	65,6	37,0
1987	66,1	33,7
1988	65,9	34,8
1989	65,9	35,1
1990	66,1	36,4
1991	66,3	37,4
1992	66,7	38,0
1993	66,5	39,0
1994	66,4	39,4
1995	67,0	40,5
1996	67,1	41,2
1997	67,7	42,7